

Zapojení žáků a rodičů do organizace činnosti školy, sounáležitost ke škole

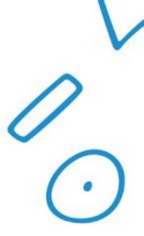
Případová studie v rámci pokusného ověřování organizace, způsobu a forem vzdělávání v základních školách s oběma stupni základního vzdělávání s menšími třídními kolektivy

Základní škola Vela, 2020

Poděbradská 489/116
Praha 9, 19800
IČO 01907450

PhDr. et Mgr. Eva Dittrich Sanigová
Mgr. Kateřina Kuberová

Jako téma případové studie pro rok 2020 v rámci pokusného ověřování jsme zvolili “Zapojení žáků a rodičů do organizace činnosti školy, sounáležitost ke škole”, téma, které ve škole řešíme na denní bázi.

Jako inovativní v našem přístupu vnímáme propojení prvků vnitřního chodu školy (pravidel pro dospělé a děti) s vnějším vztahem s rodiči jako důležitou součást fungování školy. Jako nejnáročnější pak vnímáme časové a personální kapacity věnované přípravám a realizaci akcí s rodiči našich žáků, komunikaci se zákonnými zástupci žáků. Podobnou zátěž tvoří opakované hledání nastavování hranic, které ještě korespondují s pojmem “otevřená škola”, zároveň ale nezasahují do kompetencí a povinností školy jako poskytovatele vzdělávání.

Níže uvedené prvky na naší škole fungují třetím rokem, celkově máme s uvedeným 6 let zkušeností.

Rámeček fungování ZŠ Vela - východiska a hodnoty

Ve škole probíhá výuka v souladu s hodnotami a pedagogickými zásadami školy, které jsou na webové stránce školy (přístupné na doméně www.skolavela.cz), ale také např. ve smlouvě o vzdělávání uzavírané mezi školou a rodiči. Rodiče prohlašují, že se s těmito hodnotami a pedagogickými zásadami seznámili, rozumí jim a že si přejí, aby žák byl vzděláván v souladu s nimi.

Hodnotami školy jsou:

- **Svobodné prostředí:** Děti spoluvytváří prostředí školy. Podporujeme zvědavost a chuť učit se.
- **Komunikace:** Děti se učí otevřeně vyjadřovat a ohleduplně komunikovat. Zakládáme si na vzájemné důvěře.
- **Spolupráce:** Děti v rámci aktivit spolupracují a společně řeší složité situace.
- **Samostatnost:** Děti rozvíjí svou samostatnost, aby dokázaly zvládat každodenní výzvy a byly připravené na život.
- **Zodpovědnost:** Děti jdou cestou k vlastnímu rozhodování. Učí se zodpovědnosti za sebe, ale také za nejbližší okolí a svět kolem nás.
- **Učení:** Děti se učí na základě vnitřní motivace. Věnují se tomu, co je zajímá, nebojí se chybovat.
- **Hry:** Děti ve škole nacházejí podporu pro svou tvořivost. Mají prostor hrát si a objevovat.
- **Vztahy:** Děti se cítí dobře mezi sebou i mezi dospěláky. Dobré vztahy a bezpečné klima ve škole jsou podmínkou úspěšného rozvoje dětí.
- **Smysluplnost:** Děti poznávají svět v souvislostech. Rozvíjíme dovednosti potřebné pro život v 21. století.
- **Radost:** Děti mají svou školu rády. Radost z učení je jedna ze zásadních věcí pro sebevzdělávání.

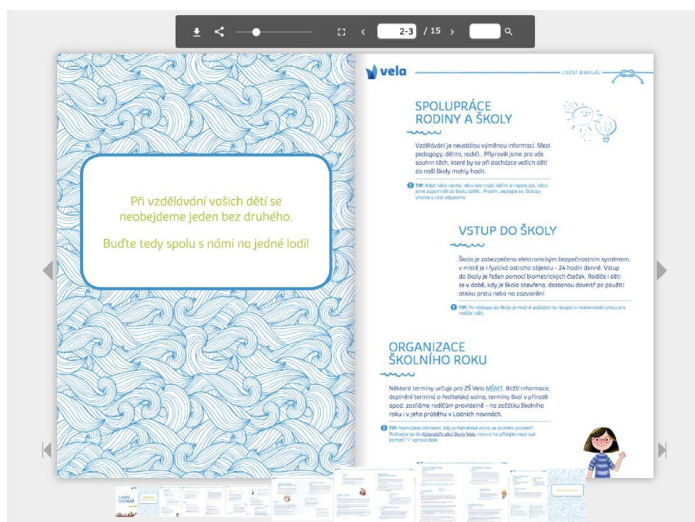
Důvody pro hledání souladu v hodnotovém zaměření rodičů a školy

Ještě před vstupem do školy se rodiče seznámí s vedením školy, jednotlivými pedagogy, prostředím, principy fungování. I přesto dochází k nedorozumění - některá očekávání rodičů jsou nesplnitelná, příp. nejsou splnitelná při zachování výše uvedených hodnot v ZŠ Vela. Komunikací s rodiči před zápisem, během níž i během následné školní docházky dítěte pomáhá opakovaně připomínat hodnoty školy, osvětlovat pedagogické postupy, informovat rodiče o průběhu vzdělávání dítěte. Posilování sounáležitosti se školou napomáhá studijním výsledkům dítěte. Dobrá spolupráce rodičů se školou podporuje prevenci patologických jevů, podporuje dobré klima, umožňuje snazší a rychlejší řešení náročnějších situací a umožňuje větší zapojení rodičů do vzdělávání dětí.

ZŠ Vela opakovaně řeší otázku, jakým způsobem vymezit okruh spolupráce rodičů se školou. Čím otevřenější a přátelštější škola je, tím důležitější je nastavení hranic toho, o čem rozhoduje škola a na čem se mohou spolupodílet rodiče.

Z důvodu jednotnosti a čitelnosti postupů škol máme interně definovanou celou řadu pravidel - pro komunikaci, užívání prostor, postupy v mimořádných situacích apod. Tím jsme i pro rodiče srozumitelnější, lépe se v chodu školy orientují a vědí, co očekávat. S rodiči sdílíme tzv. Ložní manuál - soubor užitečných informací k tomu, jak škola funguje a tipy, jak postupovat v konkrétních situacích.

Demokracie ve škole

Základní škola Vela pracuje s principy demokratických škol. Některé prvky (např. přijímání či propouštění dospělých dětmi, soudy nebo skutečnost, že jsou vypsány pouze aktivity navržené dětmi) ve škole přítomny nejsou, řada jich ale prostupuje každodenním životem ve škole zcela automaticky.

Děti ve Vele vidíme jako aktivní tvůrce jejich vlastního učení, pracujeme s předpokladem, že každý je jedinečný a každý se učí svým vlastním způsobem. Děti vnímáme jako tvořivé, zvědavé a přemýšlivé. Domníváme se, že naší úlohou je vytvářet bezpečné, podnětné a podporující prostředí, které nabízí prostor pro získávání zkušeností a určité míry mistrovství v konkrétních oblastech. Za nejefektivnější učení považujeme to, které je vedeno vnitřní motivací.

Děti ve škole tráví čas ve věkově smíšených skupinách, pomáhají si a učí se od sebe navzájem. Vzájemně respektují své individuální potřeby a odlišnosti. Zapojují se do činností, které ve škole probíhají, samostatně přemýšlí a rozhodují a tím dosahují pokroku ve vzdělávání, za které přijímají osobní zodpovědnost. Vztahy žáků a dospěláků jsou založeny na vzájemné důvěře, děti jsou ve škole aktivními partnery dospělých, mají právo vyjádřit se ke všem rozhodnutím, ke kterým v prostoru školy dochází a jejich vyjádření je věnována pozornost. Děti mají právo na informace, mají právo se s tím, co potřebují, kdykoliv obrátit na dospělého. Děti se podílí na tvorbě pravidel, která ve škole platí.

Jednou týdně se děti i dospělí setkávají na [Celoškolním setkání](#). Jde o prvek společenský, komunitní. Program na něj chystají dle své volby buď děti samy, s podporou dospělých, nebo naopak sami dospělí, může jít o zpívání, hry, tematicky zaměřené programy, krátké prezentace, předávání informací nebo řešení organizačních záležitostí.

Jednou za dva týdny se děti s dospělými schází na tzv. [Přístavu - období školského parlamentu](#), kde jsou činěna rozhodnutí formou demokratického hlasování. Děti i dospělí v období před Přístavem zapisují návrhy na body k řešení, v době Přístavu se navazuje na předchozí setkání a zároveň se do diskuze přináší body nově zaznamenané. Přístavu se účastní zástupci ze všech tříd, zástupci pedagogů a všichni, kteří se setkání chtějí zúčastnit. Společně se hledají řešení, která prochází následně třídními skupinami i poradou dospělých a po celoškolní diskuzi se znovu na Přístavu schvalují jako platná pro další období. Hlas dítěte i dospělého má stejnou váhu.

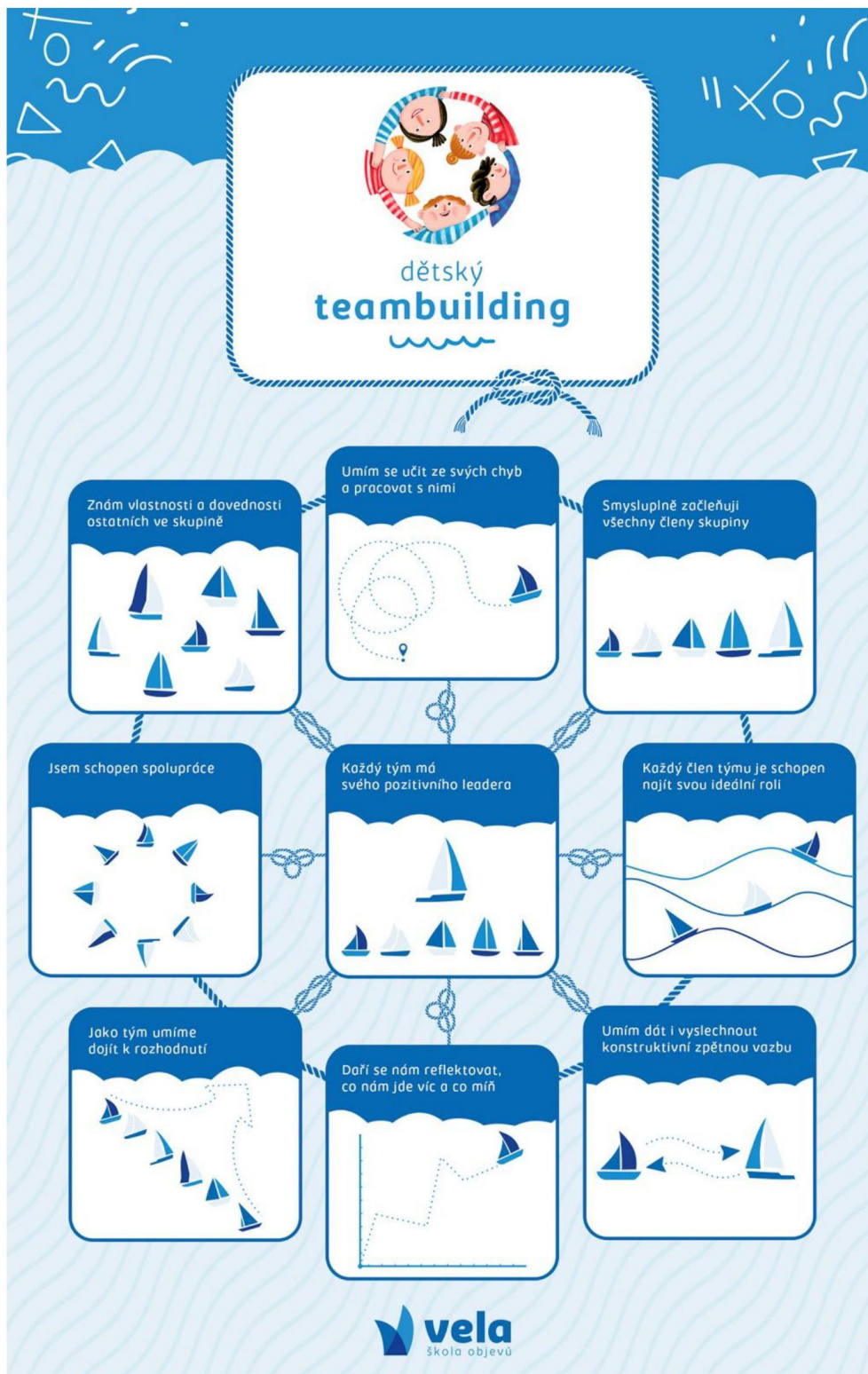
Děti učíme respektovat potřeby a odlišnosti, zapojujeme je do tvorby pravidel vzájemného soužití ve škole. Žáky vedeme k přijetí osobní zodpovědnosti k daným právům a povinnostem. Podporujeme dobré klima školy, vytváříme atmosféru důvěry, respektu a bezpečí. Rozvíjíme otevřenou a respektující komunikaci ve vztazích pedagogů s žáky, rodiči, mezi pedagogy navzájem, i mezi samotnými žáky. Pracujeme se zpětnou vazbou a mediuje konfliktní situace.

Škola volí z celé škály strategií a metod: ve škole například fungují věkově smíšené skupiny, u dětí je podporováno sebepoznání, rozvíjeny sociální dovednosti a spolupráce.

V rámci měsíčních témat, významných výročí i oblastí s praktickým dopadem na život kolem nás se s dětmi minimálně jedno celé dopoledne v měsíci věnujeme programu v rámci tzv. dětského teambuildingu. Děti

pracují v týmech složených napříč celou školou, zaměřujeme se tedy mj. na schopnost spolupráce či komunikace.

Aktivita pořádané pro žáky,

které podporují dobré vztahy, umožňují seberealizaci a učení se v reálných situacích:

- třídní komunitní kruh,
- projektové dny – řešerše, plánování, realizace, prezentace,
- školní výlety a exkurze, kulturní programy, práce na školní zahradě,
- třídní i celoškolní teambuildingy – práce se skupinovou dynamikou,
- školy v přírodě, adaptační kurzy,
- spolupráce s organizacemi a externisty zajišťujícími programy a projekty týkající se prevence sociálně patologických jevů a/nebo podpory zdravého (fyzického i psychického) vývoje dětí.

CO S SEBOU NA HORY

NA LYŽE ČI SNOWBOARD

1 x lyže + váz / snowboard
1 x boty na lyže / snb
4 x teplé ponožky – ideálně podložkové
1 x vak na lyže / snb
1 x lyžařské brýle
1 x přilba, ideálně s kuklou
syržtové obličejní – kombinéza /
stěpavky + lyžařská bunda
výhled hot (pokud máte)

OSTATNÍ OBLEČENÍ

1 x přezívky – ideálně nosovací,
aby z nohy dostatečně odvětrávaly
2 x tepláky nebo domácí kalhoty
2 x mikina
2 x čepice, 1 x kálo / náčink
2 x nepermatková lyžařské rukavice
1 x teplé pyžamo
2 x teplé ponožky do chůlupy
5 x tričko, 5 x punočky
5 x spátací prádlo, 2 x termo prádlo

NA SNĚŽNICE NEBO NA VEN

1 x nepermatková kalhoty
1 x penná výtč nepermatková obuv
(dostatečně punočky)
1 x malý botiček
1 x nartky přes boty (pokud máte)
1 x nepermatková hata do sněhu
(pokud máte)

OSTATNÍ

1 x plastová lahev na pití
1 x obilbaná hračka, přelák,
vložka
1 x baterka / čalovka
1 x slunovžní brýle
lky s slávkem

HYGIENA A KOSMETIKA

1 x krém na obličej + UV
1 x jertní új
1 x kapsníčey
toaletní / potřelý (kartáček, pasta, sprechový gel, hřben)
1 x ruzník
1 x pytel na špinavé prádlo – ideálně povlak od psitřate
(vyčlousleno za vá, ...)

Seznam doporučuje 10 z 10 mameinek.

www.skolavela.cz

Prvky participace mezi rodiči a školou - prvky a cíle

Předpokladem fungujících vztahů s rodiči a dětmi jsou fungující vztahy v týmu dospělých ve škole. Stavíme na respektující komunikaci, naslouchání, zpětné vazbě. Sdílíme své zkušenosti a fungujeme jako celek, tým, kde je jedna část závislá na druhé. Během týdne ve škole různými cestami sdílíme informace o chodu školy, o jednotlivých situacích, dětech, o problémech k řešení. Na dobrém vztahu školy s rodiči se odráží i způsob vedení týmu - zpětné vazby, podpora dalšího vzdělávání, i další prvky celkové kultivace podmínek pro fungování a prostředí školy.

Se zapojením rodičů do chodu školy to vypadá snadně a samozřejmě, ale... Čím je škola větší a její organizační složitost náročnější, tím náročnější bývá zapojení rodičů na úrovni celé školy, snazší bývá zapojení do života jednotlivých tříd. Rodičů je dvakrát víc než dětí, nejde tedy o snadná rozhodnutí už jen z důvodu časových kapacit pedagogických pracovníků školy.

Akce pro žáky i širší rodičovskou veřejnost, které podporují spolupráci rodiny a školy

- slavnosti dle svátků a tradic,
  - ☒ Halloween, Vánoční vernisáž, Masopust
- dílny a workshopy,
  - ☒ Vyplutí do nového školního roku, Velikonoční dílny
- semináře, přednášky.

Konzultace v tzv. tripartitách

Třikrát ročně (a častěji v případě potřeby) škola pořádá konzultace s rodiči a dítětem. I pro ně má škola stanovený postup, sadu doporučení, které činí průběh schůzek efektivními, pro rodiče i děti přínosnými.

Cílem konzultací je především předání informací k průběhu vzdělávání dítěte, dítě samo prezentuje své pokroky, rodiče mají možnost klást doplňující dotazy. Nad portfoliem dětí dochází ke zhodnocení individuálního pokroku a je možné konzultovat cíle pro další období.

Škola nepořádá hromadné třídní schůzky, pouze organizační schůzky např. před školou v přírodě apod. Při společném setkání celé třídy/školy není podle nás možné probírat dostatečně citlivě relevantní informace k jednotlivým dětem, pro předání organizačních informací škola využívá jiných cest a z tohoto pohledu tedy hromadné třídní schůzky rovněž nejsou potřeba.

Tzv. Otevřené třídy

Dvakrát ročně škola nabízí pro rodiče žáků školy možnost náhledů do výuky. Pro konkrétní dny se rodiče registrují na konkrétní výukový blok, do konkrétní třídy. Po účasti na výuce následuje čas, ve kterém reflektují jeho průběh s pedagogem, který byl zrovna přítomen, zároveň je pro dotazy k dispozici ředitelka školy.

Zpětná vazba

Rodičů se ptáme na zpětnou vazbu - zjišťujeme tak podněty k fungování školy. Zjišťujeme informace vztahující se k chodu družiny, plánovaným akcím nebo distanční výuce. Využíváme Google formuláře, informace jsou tak přehledné, snadno se vyhodnocují i zpětně dohledávají.

Pravidelné akce školy

Škola pořádá pravidelné akce zaměřené na propojení školy s rodinami dětí, které do ní dochází. Na začátku školního roku je to tzv. Vyplutí, následně Vánoční vernisáž, společné zakončení školního roku nebo vzdělávací program Na palubě. Zapojuje se do dění v místě a spolupracuje na akcích Městské části Praha 14 (např. Den Země na Rajské zahradě). O akcích pravidelně informujeme v Lodních novinách – zprávách z dění ve škole, které zasíláme každý pátek.

Na palubě

Na palubě je cyklus pravidelných setkání s rodiči naší školy, který si klade za cíl rozšířit obzory v oblasti moderního vzdělávání pro 21. století. V jeho rámci připravujeme informační bloky, které se týkají přímo naší školy, nebo vzdělávání obecně. Každé setkání se věnuje konkrétnímu tématu a připravují jej jak odborníci z týmu, tak pozvaní externisté.

Tipy na témata či osobnosti je možné zasílat Katce Kuberové, termíny se objevují ve školním kalendáři.

Hejného matematika - Konstruktivistický přístup k učení, základní matematická prostředí.

Mapy I - Individuální vzdělávací plány, tzv. Mapy. Praktická ukázka práce s Mapou - její zadání i vyhodnocení.

Mapy II - Individuální vzdělávací plány na druhém stupni, myšlenkové mapy a samostatné projektové práce.

Hejného matematika II - Další matematická prostředí, vlastní objevování a skupinová práce v matematice Hejného.

Hodnocení ve škole - Sebehodnocení a zpětná vazba ve Vele.

Pohyb ve škole i mimo ni - Proč je dobré se hýbat, podnětné prostředí a volná hra

Personalizované vzdělávání - Koncept vzdělávání, se kterým pracuje ZŠ Vela, zdroje a inspirace.

Hejného matematika III - Setkání s matematikou Hejného pro nové klienty ZŠ Vela.

Tomáš Feřtek - Reportér, autor několika pedagogických příruček a odborný konzultant EDUin. Setkání zaměřené na proměny současného vzdělávání i na formy spolupráce rodičů se školou.

Slovní hodnocení a vysvědčení - Co je to popisná zpětná vazba, jaká pravidla pro psaní slovního hodnocení ve škole pedagogové dodržují. Konkrétní příklady vysvědčení.

Písemná komunikace

Na rodiče směřuje tato písemná komunikace:

- 1x týdně zasíláme tzv. Lodní noviny.
- 1x měsíčně zasíláme Lodní měsíčník.
- Ze tříd zasíláme emaily s informacemi k proběhlým aktivitám i praktické informace např. k termínům konzultací apod.
- Z družiny zasíláme informace k pravidelným i nárazovým aktivitám.
- Pravidelně zveřejňujeme informace a fotky na sociálních sítích.
- Připravujeme infografiky.
- S rodiči sdílíme neveřejné webové stránky s informacemi o škole (o chodu školy, firemní kultuře, personální politice apod.)
- Připravujeme medailonky o dospělých, kteří ve škole pracují (prezentace na disku, příspěvky na sociálních sítích).
- Sdílíme informace o jednotlivých dopoledních i odpoledních programech (aktivitách) školy.
- Využíváme sdílený Disk Goggle v rámci platformy GSuite, informace jsou tak pro rodiče k dispozici trvale (např. portfolio dítěte, informace k pedagogickému sboru, fotky, Lodní manuál apod.)
- V některých situacích podporujeme sounáležitost rodičů se školou i drobnými marketingovými předměty.

Školská rada

Školská rada je orgán školy umožňující dalším osobám podílet se na správě školy, skládá se ze zástupce zřizovatele, zástupce rodičů a zástupce pedagogů. Ve Vele školská rada mj. schvaluje výroční zprávu o činnosti školy či projednává inspekční zprávy České školní inspekce. Do chodu školy ve smyslu dalších prvků uvedených v této studii nezasahuje.

Jednotná IT platforma

Vela chápe IT technologie jako nedílnou součást života - i toho školního. Pro výuku jsou aplikace, internet, prezentační nástroje a běžné kancelářské programy dostupné neustále. Pravidla pro komunikaci prostřednictvím mobilních zařízení stanovuje školní parlament, tzv. Přístav, kde hlasují děti společně s dospělými. Věnujeme se prevenci v oblasti chování na síti, otevřeně diskutujeme o nástrahách online světa.

GSuite, který je pro vzdělávací instituce poskytován zdarma, nám umožňuje sdílet práci v týmu i s dětmi. E-maily dětí jsou dostupné pouze v rámci školní domény a e-maily dospělých nabízí neomezenou velikost uložiště. Podmínky běžné ve firmách jsou tak dostupné i ve školním prostředí.

Jednotná platforma pro komunikaci nám umožňuje přiblížit se rodičům, vstoupit do “jejich” světa - komunikovat s nimi tak, jako jsou zvyklí ze zaměstnání. Struktura složek na disku, složky pro sdílení fotek i portfolií jednotlivých dětí činí rodiče součástí školy, předávané informace jsou jim k dispozici i zpětně, nemusí si je stahovat a ukládat, při distančním vzdělávání to byl právě Disk Google a další nástroje v GSuite, které nám umožnily být s rodinami ve spojení a sdílet soubory a informace oběma směry.

Vyzkoušené a dále nerealizované způsoby zapojení rodičů

V průběhu uplynulých šesti let jsme vyzkoušeli některé další formy, které jsme postupem času opustili.

Pro sjednání schůzky s vedením školy jsme využívali nástroj You can book me - webovou aplikaci, která v důsledku propojení s kalendářem konkrétní osoby a podle konkrétních nastavení po kliknutí na odkaz nabízela volné časy pro sjednání schůzky. Odkaz byl v podpisu, tedy v každém e-mailu od dané osoby, přesto tato možnost nebyla rodiči využívána.

Jako alternativu jsme zvolili tzv. otevřené konzultace - pravidelný čas, ve kterém bylo vedení školy k dispozici, ani tato možnost se neosvědčila a nebyla rodiči využívána.

Z vyzkoušených variant společných třídních schůzek, individuálních konzultací i celoškolních organizačních schůzek jsme od obou hromadných variant upustili a zůstali u individuálních termínů.

Dobrá škola

Věříme, že abychom mohli být dobrou školou, musíme mít silnou vizi, která nepodléhá tlaku rodičů. Pokud škola mění své postoje a postupy podle toho, kteří rodiče zrovna daný tlak vyvíjí, není pro okolí srozumitelná, není pro rodiče dobrým partnerem ve vzdělávání dětí - nevědí, na co se podlehnout, co mohou očekávat. Taková škola by podle nás nebudila v rodičích důvěru.

Snad každý rodič si přeje, “aby se škola starala o dítě stejně jako já”. Zmíněné slovo “stejně” nese u každého z rodičů jiný obsah. Jedna rodina by ráda, aby učitelé dohlédli na to, jak jsou děti oblečené, když jdou ven. Jiná by ráda podpořila v dítěti samostatnost a nechala ho rozhodovat, co si obleče. Jedna maminka má dobrý pocit ze své rodičovské role, jen když se dítě spokojeně usmívá, jiný rodič vnímá svou roli jako průpravu na život i s jeho smutky a obavami. Jeden rodič si přeje, aby dítě chybovalo a učilo se ze svých chyb, druhý by rád viděl v sešitě samé jedničky. Už na vstupu má každá rodina, někdy i každý z rodičů v rámci jedné rodiny, jiná očekávání. A to nezahrnuje širší příbuzenské vztahy, které výběr školy také často ovlivňují. Nejen proto je důležité, aby už na začátku byl přítomen alespoň elementární soulad rodiny se školou. Aby škola nabízela, co rodič hledá, aby rodič hledal tam, kde nabízí to, co se blíží jeho očekáváním.

Lidé, kteří v konkrétní škole pracují, tráví s dětmi velké množství času. Je důležité, aby ti, se kterými se dítě setkává, jednali v souladu s hodnotami, které rodiče sami uznávají.

Vnímáme, že je nutné komunikovat s rodiči i složitější situace, nabízet možnosti řešení a v tomto ohledu očekáváme naopak podporu od rodičů - že se do řešení vznikajících situací budou chtít zapojit a na vzdělávání svých dětí se tak podílet.

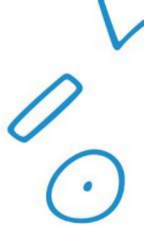
Škola a rodiče spolu nemusí nutně ve všem souhlasit. Ale přesto se mohou vzájemně podporovat.

Doporučení

Na základě výše uvedených zkušeností bychom i dalším školám případně doporučili:

- Najít ve škole čas a prostor pro neformální setkávání rodičů se zohledněním individuálních možností rodin - vše formulovat jako nabídku, nikoliv nepsanou povinnost.
- Nabízet rodičům vzdělávací přednášky a semináře na témata, která je zajímají.
- Využívat moderní technologie - šetří čas i lidské kapacity.
- Pracovat se zpětnou vazbou.
- Pro sjednání schůzky mít předem známý předmět jednání.
- Sdílet s rodiči informace k chodu školy jako celku, nepředávat pouze informace vztahující se k průběhu vzdělávání konkrétního dítěte.

-
-
- Pro posílení participace rodičů na chodu školy je vhodné nejprve posílit participaci žáků.
  - Jako prevence přetížení třídních pedagogů se nám osvědčilo rozdělit komunikaci i mezi další členy pedagogického sboru - informace jsou zasílané od vedení, z družiny, od provozních zaměstnanců, podle situace/obsahu.

Jako časově nejnáročnější se nám jeví organizace společných akcí pro rodinu a školu, z časových důvodů a s ohledem na jejich charakter je navíc ocení jen část rodičů. Naopak pravidelné informace od vedení školy (Lodní noviny) nebo “návod na školu” (Lodní manuál) se osvědčily jako časově přijatelná a efektivní forma komunikace. Další prvky (demokracie ve škole, vzdělávací aktivity pro rodiče apod.) vnímáme jako dlouhodobé, strategické rozhodnutí, které navazuje na ŠVP a další dokumentaci školy a jako takové bychom je tedy doporučovali zavádět pouze v kontextu dalších prvků v souladu s celkovou vizí konkrétní školy.